

RENAȘTEREA

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția și Administrația:
Cluj, Strada Iuliu Maniu Nr. 36.

Cenzurat.

SEMNELE TIMPULUI

Un preot tânăr, așezat de numai câteva luni în parohie, scrie Episcopului său o scrisoare impresionantă și plină de dureri sufletești.

Arată anume preotul, că salariul dela Stat întârzie prea mult, credincioșii trăesc în cea mai neagră mizerie, nu îl pot ajuta chiar dacă ar voi, — căci în vară a bătut grindina și a zdrobit recolta, iar porumbul necopt nu îl mănâncă nici găinile. Mai scrie, că părinții, cari l-au crescut prin școli vre-o 12—14 ani, nu mai pot nici ei să îl ajute, socrii sunt departe, și în fine, că n'a avut nici un caz de cununie ori bolez, ci numai un caz de moarte al unui prunc de 2 ani, pentru care e stabilită o stolă de 5 Lei, dar nici aceea nu i-au putut-o plăti oamenii până acum. Apelează la Episcopul să-i trimită ceva ajutoriu, că e peritor de foame în înțelesul strict al cuvântului.

Până aci scrisoarea.

Episcopul a rămas — la cetera acestor rânduri scrise cu lacrimi de om năcăjit — dureros impresionat, și a trimis un ajutor momentan și grabnic în contul salariului.

Acest caz nu e izolat. Sunt

mai multe, cari seamănă ca ou cu ou. Dacă oameni tineri încep cariera lor de apostolat în asemenea condițiuni, trebuie să ne punem întrebarea, dacă se va mai hotări cineva să-și aleagă această carieră destul de spinoasă și puțin promițătoare.

S'au mai auzit astfel de cazuri în vremile înainte de războiu? Doamne ferește. Era ceva belșug la părinți, era ceva ajutoriu dela părinți și era ajutoriu cel mai mare dela enoriași. Cunoaștem cazuri, că credincioșii au arat și sămănat locurile preotului nou venit, cu vitele lor și cu sămânța lor, au alergat la casa cea nouă cu daruri, — fructe, pânză, paseri, — ca să se facă iubiți de către păstoriul nou sosit.

Acum, pare că am ajuns vremile apocalipsului. Nimenea nu se mai gândește nici omește, nici creștinește.

Pe la ministere întârzie rezolvirea cu lunile, și de multe ori fiind și acolo criză, mai ciu-pesc câteva zile, ori săptămâni, ori luni din salariul începătorului.

La biserică fonduri disponibile în numerar nu sunt, le-a înghițit conversiunea și dema-

gogia politicianistă, care se întemeie numai pe mulțimea satelor și pe a debitorilor. Așa au pierdut bisericile fondurile și fundațiunile alocate la bănci ori la particulari, lozinca „nu plățiți nimănui“, contra tuturor rânduelilor creștine și morale, a prins teren în păturile largi ale țaranilor. Acum nici ei n'au, și nici cei ce au cruțat și au pus un ban alb pentru zile negre, — nu-i mai are.

Ne punem toată nădejdea în Dumnezeu, ca să lumineze pe cărmuitorii țării, pentru ca să facă prin legi bune să reinvie creditul, căci altcum prăpădul bate la ușă. Fără învierea cre-

Pe tărâmul amintirilor naționale, doliurile prețuiesc mai mult decât triumfurile: ele impun datorii sporite pentru toți.

E. Renan.

ditului nu mai poate fi mântuire. Acesta reînviat, va reînvia și milostenia și dărnicia credincioșilor și se vor sălășlui iar stările normale de ieri. Cei ce au provocat prin acte nesocotite stările de azi, vor trebui să-și pună cenușe pe cap, să iese din viața publică ca niște figuri pe cari posteritatea îi va înfieră cu „pecetea rușinei“ pe frunte.

Intre astfel de împrejurări se impune, ca și preoții să se gândească la lozinca „Prin noi înșine“ și să caute alte mijloace pentru existența lor, căci salariul mic, jertfa credincioșilor dispărută, trebuie înlocuite cu alte rețete salvatoare.

Porunca zilei de azi.

Este grija sporită, ce ne-o impune soarta Patriei în primăjdie.

Tragedia cumplită dela Sinaia, ridică în conștiința noastră toată gravitatea răspunderilor mari, ce apasă deopotrivă fiecare suflet românesc. Este în joc siguranța patrimoniului național, de care depinde viața sau moartea noastră. Un vânt de nebunie, pornit tocmai de unde-l așteptam mai puțin, a deslănțuit crima, ce ne-a zguduit și ne-a revoltat. Îi vedem isvoa-

rele și ne îngrozim. O tinerime lăsată de capul ei, care se desonorează prin stigmatul asasinatului. Și ce oribilă justificare, căutată în lozinca patriotismului. E de neînchipuit și ea ne arată, cât de imensă este rătăcirea în care am lăsat să cadă o generație întreagă. Vinovățiile sunt în toate părțile. A le căuta ne-o impune sentimentul răspunderii a le preveni ne obligă o supremă datorie către Țară.

Văd două cauze esențiale:

FOILETON

Mici studii istorice. Cevă despre Maramureș și Muncaciu.

VII.

Tot efectele culturale.

1. Am rezervat un cuvânt deosebit pentru preoțimea greco-catolică dinainte de război, de-aproape. Nu-l spun eu. L-a spus Vizitația canonică a episcopului V. Hosu și-a profesorului Vasile Moldovan, ca încheere a cărții ce acesta a scris-o despre acea vizitație. Cetind încheerea cărții (1913) — odinioară — am rămas trist; citind-o acum trebuie să spun că *resturile acestei vieți trebuiesc stărpite cu fier roșu*, cu dispreț și cu lupte, și cu toată autoritatea statului și-a *singurei* biserice care-i este desăvârșit credincioasă.*)

Dr. Vasile Moldovan a scris și a con-

*) Cartea lui V. Moldovan, un bun izvor istoric, este foa te simptomatică, în multe privințe.

damnat așa la anul 1913. La 'nceput apar două minuni.

I. Cartea a trecut printr'o *censură* blăjeneză: „*Nihil obstat*. Dr. Victor Smigelski, revizor.“

II. Cartea începe cu o mărturisire extrasurprinzătoare (p. 6): „*Au trecut 53 de ani (Cincizeci și trei! G. B. D.), de când nu s'a făcut vizitație canonică în eparhia de Dumnezeu păzită a Gherlei*“. Ce să zici? Popi greco-catolici harnici și Români sprinteni... 53 de ani!

„Încât privește *acuză ce se aduce preoțimii și inteligenții din Maramureș, că e străină de limba și cultura noastră, e foarte adevărată*. Dintre preoții la care am umblat se vorbește românește la... (Se numesc 8 preoți; iar ca vorbind „în parte“... 3). În celelalte familii de preoți se vorbește sau exclusiv sau cu predilecție unguerește. E caracteristic că niște *fete de preoți* și-au exprimat mirarea cum pot să vorbească oameni inteligenți, în salon, românește! În

Maramureș nu sunt dedați ca inteligenții să vorbească între ei românește; ceea ce se vede și din faptul că *Rs. Fabian și vicarul Bud și alți preoți*, ori în ce *casă de preoți* intrau... vorbeau unguerește... În forma aceasta nu e mirare, că, *străină fiind preoțimea de limba și cultura poporului*, e mult-puțin străină și de sufletul lui. Înaintea lor țaranul e un simplu *Oláh*. M'a revoltat când eu însumi am auzit că un *advocat, fecior de preot*, a zis: *Ez a büdös oláh népség még vizet se hozott*“.

Ce urmează este groaznic: Această desnaționalizare a popimei greco-catolice eră însă — *remunerată, plătită*. Așa scrie același V. Moldovan, profesor greco-catolic, la p. 243: „*Acestei împrejurări, cum și altor merite speciale, cred că e a se atribui faptul că toți preoții din Maramureș au, pe lângă congruă și cvincvenale, ajutoare însemnate anuale dela stat*. Vicarul are 4000 coroane, ceilalți mai mult ori mai puțin, după vrednicie. Ajutorul acesta nu se împarte prin consistor..., ci prin comitele suprem...“

absența educației în școală și exploatarea politică a tinerimii.

Dacă în școala primară și secundară există o brumă de grijă pentru sufletul copilului, ea nu se mai afirmă de loc în Universități. Studentul, devenit „cive academic“ se simte jignit să i se dea lecții de credință, iar religia i se pare o naivitate de primitiv analfabet.

Pe de altă parte o seamă de partide, mânate de pasiuni demagogice vinovate, s'au servit de studențime cu mijloace politicianiste vulgare. Chiar profesori de ai ei au târît-o pe drumurile instigației și al re-

voltei. Știința a rămas pe cel din urmă plan al preocupărilor, căci înaintea ei trecea afixarea zgomotoasă în violențele de stradă. Rețeta acestor maladii este simplă. Revenirea la carte a studentului ca și a profesorului. Scoaterea tinerimii din arena politică, și organizarea unei vieți disciplinate în Căminuri. Dar mai presus de toate, creierea unei asistențe religioase a studențimii universitare, care astăzi lipsește cu totul. Este opera de adevărată salvare, la care trebuie să colaboreze, după un plan metodic, familia, profesorul și Biserica. I. M.

nească urmărind fericirea cât mai desăvârșită și mai durabilă, nu-și poate afla un cadru mai prielnic, mai fără riscuri și cu mai deplină validitate a liberei determinări de sine a omului, decât morala creștină: expresia voiei lui Dumnezeu.

În măsura în care biserica ortodoxă română va înțelege și va reuși ca prin ierarhii ei să încetățenească și întărească în conștiința românească această convingere, își va putea ea asigura un rol în opera de consolidare națională, ce preocupă pe toți oamenii de bine ai neamului nostru, rol vrednic de acela ce l-a avut în trecut în jurul

conservării noastre naționale. Numai stăpânit de această preocupare va putea deveni ierarhul român cu adevărat părintele, autorul renașterii duhovnicești a obștei ce păstorește, lumina neamului din care face parte. Numai așa se va putea el dovedi organ și împreună-lucrător al Duhului sfânt, ce activează ocrotitor și îndrumător în biserică și care l-a ales pentru treapta arhieriei. Numai așa va împlini el porunca Mântuitorului, ca lumina lui așa să lumineze înaintea oamenilor, încât văzând aceștia roadele activității lui, să preamărească pe Tatăl din ceruri“.

Gândurile noului Episcop de Caransebeș.

Am anunțat în numărul trecut al gazetei noastre hirotonia de episcop a I. P. C. arhimandrit Dr. Vasile Lăzărescu, săvârșită în catedrala din Sibiu. Cu acest prilej P. Sf. Sa a rostit o mișcătoare cuvântare, din care reținem acest fragment atât de frumos pentru gândurile de păstor, ce-l călăuzesc în misiunea covârșitoare din Banat:

„În virtutea succesiunii celei neîntrerupte dela apostoli, care se validează în biserica noastră ortodoxă de Răsărit, prin hirotonia legală, fiecare episcop creștin ortodox se însirue de drept în rândul episcopilor de odinioară, ajunși părinți ai bisericii și cu posibilitatea obiectivă de a deveni și de fapt ceea ce au fost și sunt ei.

Ce ideal mai măreț și-ar putea fixa un episcop ortodox nou hirotonit și la începutul activității sale, decât acela de a imita în gândirea, activitatea și viața sa exemplul luminos al părinților bisericii. Cel puțin pentru eparhia sa eu cred, că noul episcop trebuie să aibă ambiția de a deveni adevăratul ei părinte, în sensul de a-și pune

toate puterile sufletului pentru renașterea ei la o nouă viață mai intens creștinească. Pentru ridicarea gândirii și vieții creștine dintr'ansa la un grad cât mai apropiat de acela al creștinismului bisericii ecumenice, creat de activitatea părinților bisericii, și față de care creștinismul nostru de azi este într'un așa de pronunțat și dureros regres.

Considerând specificul vieții religioase dela noi, fiecare episcop ortodox român va trebui să-și pună toată truda și râvna și să uzeze de toate mijloacele harice și lumești ce-i stau la dispoziție pentru încetățanirea în conștiința păstoriților săi a convingerii că, mai presus de orice adevăr profan, oricât de științific, singur adevărul religios creștin, propovădit de biserica noastră ortodoxă de răsărit, este în stare să mulțumească, durabil și deplin, dorul sufletului omenesc după adevăr, pentru că provine dela Dumnezeu, Adevărul suprem. Asemenea că activitatea ome-

Realizări și speranțe în viața Bisericii.

Privirile retrospective la început de an își au totdeauna semnificația lor specială. Melancolia clipei pentru gândurile neîmplinite își găsește reconfortarea în bucuria planurilor realizate, și sufletul în vecinică mișcare, culege din înfrățirea lor instructivă, nădejtile frumoase ale înfăptuirilor de mâne.

Ne simțim duși înainte de farmecul tainelor viitoare, cu dorurile mari de a le cunoaște și cu pasiunea nestăpânită de a atinge fericirile destinului nostru. Fenomenul e același în viața noastră particulară, ca și în cea colectivă. Vrem mai binele, căutăm sporul de umanitate, exprimat atât de ideal în creștinism.

Ne gândim la viața Bisericii, prin care existența noastră efemeră își găsește contactul cu eternitatea. Ce ne-a dat ea, mai ales în eparhia noastră, ca stare de spirit și perspective de progres viitor? Amvoanele au vorbit mai intens, altarele au adus mai multe suflete la

jertfa cea fără de sânge a Domnului, cercurile religioase și conferințele preoțești au fost mai active. Credința sub greutatea vremilor, a devenit mai vie, mișcând inimile în acte de iubire și de milostenie. „Ostașii“ cresc în număr și puteri, ducând pretutindeni solia cuvântului și a vieții în Hristos.

Biserica trăiește acum clipele unei renașteri, care se resimte din ce în ce mai puternic. Iată, două fapte concludente de ordin general. Unul concentrarea mirenilor în marea asociație a „Frăției ortodoxe“, spre a servi, în condiții mai bune, scopurile ideale ale Bisericii, altul înălțarea Catedralei din Cluj, ca simbol strălucit al credinței noastre în chemarea mântuitoare a altarelor ortodoxe. Celelalte eparhii înregistreză și ele fenomene și realizări de egală importanță, lăsându-ne să întrevădem o ascensiune reală și rodnică în ordinea vieții noastre religioase.

I. M.

Zi-le acestora, greco-catolici venali; și înainte.

Și învățământul se ungarise. Abia mai erau 7—8 școli în care se propunea românește. Iar „vicarul Bud vrea să ascundă realitatea, când neagă aceasta...“ *)

„După aceste nu-i mirare, că în fiecare comună, chiar și cea mai românească, 10-15 gr.-catolici se mărturisesc de Maghiari“.

Maghiarizată și venală preoțimea greco-catolică dela a. 1913 desăvârșită maghiarizarea națiunii!

2. Universală ticăloșie descrisă de profesorul de teologie din Gherla mai sus, le-a fost prevestită cititorilor imediat — din Hordou, din marginea Maramureșului.

Hordoul este satul în care s'a născut G. Coșbuc.

Popă acolo era în 1913 un Iacob Pop;

*) Despre acest vicar Bud V. Moldovan nu are nici auzirea cavinte bune. Vezi anume p. 167 unde ni se spune că onorabilul acesta s'a dus cu o deputație la min. Apponyi și a cerut școli de stat pentru tot Maramureșul! Despre preoți compară și notele fatale dela p. 34 și 47 (răceala față de Ardeleni); p. discretă 38 (cochetarea cu administrația); p. 46 (despre lăcomie groznică și jefuirea poporului); p. 137 (despre bigamie și trigamie: popă însurat de trei ori!) Vinovățiile acestora cu ce le vor răscumpăra — urmașii?

el merită să-l popularizăm, cu vorbele lui V. Moldovan: Era un *catolicizant*: „Pristolul (lui) e acoperit de-asupra cu învăltoare roșie, ceea ce nu e după prescripțiile tipicului... Pe altar sunt mai multe statue, iar în naia bisericii o statuă mare de-a dreapta, și una de-a stânga, acoperite în sticlă. Ar fi bine să observe preoțimea noastră (greco-catolică), că acestea nu sunt după ritul răsăritean. Altcum și d. preot, cu fața rotundă, bine făcut și bine ras, are înfașurare de un adevărat pleban romano-catolic.“ (V. M., p. 15).

Era un *maghiarizator*: „În fața bisericii e școala de stat, în casa preotului, dată mai întâi în chirie, apoi vândută statului.“ Popa Iacob Pop era din Telciu; și-aici înlesni maghiarizarea. „Ceva mai în jos casă, respective... grajdurile reparale ale preotului din Hordou sunt date pentru ovodă = azil de copii.“ (P. 15 și 17).*)

Așa se ivia 'n Telciu și Hordou vechea scursoare catolică dela Munkács, Unghvár Szatmár; etc.

*) Și 'n Telciu „sunt multe statue în biserică, contrar ritului nostru“. (P. 17).

3. Pentru a ilustra plastic și aritmetic originea ticăloșiei popești descrise de Dr. Vasile Moldovan rețipăresc o notiță unică dintr'o revistă greco-catolică, dela a 1887 (din Blaj):

Oradea avea în a. șc. 1887/8 31 de teologi împărțiți astfel:

1. Roma, la de propagande fide	1
2. Budapesta, sem. central	4
3. Oradea, sem. latin	8
4. Strigoniu, sem. latin	2
5. Satmar, sem. latin	7
6. Ungvár, sem. ruten-gr.-cat.	7
7. Blaj, sem. român	2
Total:	31

8. Roma, la filosofie

2

Foi'a besericească și scolastică observă (p. 40): „La seminariul din Blaj se trimit tineri din diecesa Oradei-mari numai de 2 ani încoace. Începutul l-a făcut actualul episcop cu scop ca tinerii trimiși aici să-și însușească mai deplin cunoștința limbei române.“

G. Bogdan-Duică.

Cronici religioase, pastorale, culturale și naționale.

Întrunirea preoților din protopopiatul Aiud.

În ziua de 16 Decembrie 1933, părinții din creerii munților și de pe văi răsleje s'au adunat la sfat în orașul Aiud. Din cauza belșugului de ninsoare mulți frați n'au putut fi de față.

Lucrul nostru l-am început cu rugăciune. Se săvârșește slujba Te Deum-ului de P. C. protopop, iar preoții dau răspunsurile la strană. Conferința se deschide prin graiul P. C. președinte, care arată, că problema existenței materiale a clerului în lumina sf. Scripturi este rezolvită. Societatea și statul în mijlocul căruia acționează clerul, trebuie să asigure existența lui. Din cauza insuficienței salariului, a mediului unde lucrează, clerul a trebuit să se ocupe și cu agricultura. Și azi, dureze, așa se rezolvă practic problema materială a vieții clerului.

Constituindu-se biroul, pâr Sava Sava-Uioara, citește referatul său privitor la tema: „Prin ce mijloace s'ar putea obține îmbunătățirea veniturilor preoțești” etc. Referentul își susține concluziile formulate în conferința de primăvară din 1932 cu tema, despre salarizarea clerului, care trebuie să fie subvenționat de stat. Ca o prevenire a unor vremi mai grele ca cele de azi, să se creeze un „fond religios” pentru ajutorarea preoților, alimentat din cotizațiile preoților, ajutor dela stat și cu daniile credincioșilor. Pentru împerejurările de față, un mijloc de îmbunătățire a situației noastre materiale rămâne agricultura cu ramurile ei, pomăritul, apicultura și altele.

Sunt poftiți ceilalți preoți să-și spună părerea lor în chestiune. Pr. I. Popa și L. David cer solidarizarea clerului întreg pentru revendicarea drepturilor dela stat și să se creeze un front comun al tuturor creștinilor ortodocși împotriva curentelor subversive, cari țintesc întâi minarea Bi-

sericii și prin ea slăbirea temeliiilor statului român.

Asemenea Pr. Gh. Albu și M. Pușcașiu, accentuiază trebuința salarizării pentru împlinirea misiunii sacerdotale.

După discuții ample, conferința stabilește *concluzia*, că baza de existență a clerului trebuie să fie salariul dela stat, apoi încadrarea clerului în categoria funcționarilor de stat. P. C. președinte, aducând la cunoștință ordinele mai noi ale autorității biericești, mulțumește membrilor participanți și declară Conferința închisă. D.

F. O. R.

Din Sibiu ne vine știrea plăcută despre înființarea unei noi reviste, care va ieși în cursul lunii Februarie sub auspiciile „Frăției ortodoxe” de acolo.

Di Nicolae Colan, redactorul „Revistei teologice”, care are inițiativa noii publicațiuni, constată cu drept cuvânt, într'o adresă ce ni s'a trimis, cât de justificată este pentru familiile ortodoxe o bună revistă creștină, care astăzi ne lipsește.

Rostul ei este să popularizeze concepția de viață a Bisericii noastre, să împrietenească familiile românești cu valorile spirituale și educative, ce ni le-a dat în cursul vremilor, să arate în ilustrații numeroase bogățiile artei bisericicești și peisagiile fermecătoare ale pământului românesc. În același timp însă revista va da și pagini de literatură, de educație, de medicină populară, de gospodărie casnică ș. a.

Ținând seama de acest plan, atât de cuprinzător în liniile și obiectivele lui, noi vedem în publicația ce ni se anunță, un admirabil instrument de îndrumare sufletească. Ea va servi, în forme sigure, revenirea la atmosfera unei vieți familiare ideale, întărind conștiința religioasă și aju-

tând la crearea unei ideologii și solidarități ortodoxe, cu incalculabile urmări pentru viața noastră publică.

De aceea, salutăm inițiativa cu nesfârșită bucurie, făgăduindu-i tot

Familia creștină.

Problema educării tineretului universitar a devenit de o actualitate arzătoare. Multe simptome îngrijorătoare, multe manifestări neobiceșuite, nu au avut răsunet suficient și n'au inspirat gânduri, cari să ducă la schimbări și îndreptări.

Poate că e momentul să judecăm lucrurile cinstit și fără justificări false. Mai cu seamă, fără a ne ascunde după degete, lipsiți de curajul de a privi lucrurile în față.

Se spune, adesea, că generația bătrână sau chiar adultă dă un rău exemplu celor tineri. Că lumea azi este mai coruptă, că se fac averi pe nemuncite, că nu există credința și virtuțile străbune.

Înclin spre o părere contrarie.

Dacă citim istoria și mai cu seamă acele cărți, cari bazându-se pe istorie, caută să reînvie atmosfera timpurilor apuse, de un lucru nu ne putem îndoi: că omenirea tuturor timpurilor a avut exact aceleași păcate. Ba că timpurile moderne au superioritatea de a fi creat chiar anume curente de simpatie și apropiere între oameni, la cari s'a ajuns după secole de întuneric și egoism feroce. Nu numai că siguranța vieții și dreptul la rodul muncii e un bun al celui din urmă salahor, dar Societatea, ca o conștiință colectivă, răspunde înfinit mai mult azi de bunăstarea membrilor săi subjugati de împrejurări vitrege. Priviți întreaga rețea de instituțiuni de ocrotire, un rezultat indirect al biruinței creștinismului, deși de cele mai multe ori nu se face în numele lui; priviți la îndulcirea raporturilor între oameni și cu toată

sprijinul nostru. Nu ne îndoim că citorii o vor primi cu aceeași simpatie sinceră, căutând să se înscrie de pe acum printre abonații revistei.

Vedem aici și o biruință a F. O. R.-ului, pentru care secția Sibiu are dreptul la toată recunoștința noastră.

cerbicia luptelor de concurență, trebuie să recunoaștem, că otrava și pumnalul joacă un rol infinit mai șters decât jucă nu mai departe decât acum un veac și că azi suntem indiscutabil pe un drum de desăvârșire a acestui element, atât de departe de desăvârșire — OMUL — dar pentru care totuși însuși Fiul lui Dumnezeu și-a dat sângele, ca o pecetluire a posibilității lui de Mântuire.

Că sunt multe păcate?

Poate, însă nu mai multe decât atunci, când eram și noi destul de tineri și auziam și vedeam multe rele, fără a ne lăsa influențați de ele.

De ce tineretul de azi vede numai rău în jurul său? De ce nu are ochi pentru nenumăratele înlesniri și binefaceri, de cari se bucură ei și pe cari n'ar fi îndrăznit nici măcar să le viseze generația dinaintea lor? Pretutindeni vezi căminuri, cantine; comune, județe, ministere, particulari jertfesc pentru a li se da posibilități de a studia. Scutiri de taxe, burse în străinătate, biblioteci, intrări cu preț redus la teatre, conferințe și baluri chiar! Un consens unanim pentru a le ușura și înfrumuseța tinerețea, poate izvorțe tocmai din concepția generoasă a sufletelor mari, cari nu pot să uite zilele de frig și foame, când ei înșiși, în mijlocul lipsurilor de tot felul, își făuriau viitorul și se formau ca oameni.

De ce oare văd ei numai greșeli aruncând cu pietre în înaintașii lor și săpând o grozavă prăpastie între două generații — poate cea mai teribilă tragedie a vremurilor de după război?

Sunt mai multe cauze.

Le vom cerceta.

S.

Căminul românesc de odinioară.

— Fragment din cartea dnei Sabina Cantacuzino-Brătianu. —

Programul zilei.

„Munceam toți din răsputeri, ne sculam la 6¹/₂ și până la 10 seara, afară de timpul mesei și de o plimbare de o oră după dejun, nu ne opream din lucru. Era chiar excesiv și numai buna noastră constituție ne-a păzit sănătatea, deși eu, Tați și Pia am fost foarte obosite și anemice după bacalaureat, iar Mariuța a avut o astfel de criză, încât a trebuit să suspende examenele clasei VII.

Băieții au dus-o mai bine, făceau mișcare mai mult prin faptul că mergeau la școală și în fiecare Sâmbătă aproape plecau cu tata la Florica, unde exercițiile de aer bun îi oxigenau, le desvolta gustul de natură, îi legau mai strâns de Florica nu numai prin plăcerile ce găseau, dar și prin activitatea ce trebuiau să o desvolte, căci luau parte efectivă la ducerea gospodăriei; în fine îi fereau

de distracțiile orașului de care tata se temea. Acest sistem complex de educație le-a priit în toate privințele și a avut o înrăuire asupra întregii lor vieți.

Exemplul de muncă venea de sus. Sculat la 4, luând ceaiul la 5, lucrând în camera lui până la 8, tata ieșea atunci; se ducea la minister, unde, de frica lui, soseau toți cu noaptea în cap, sau *câlca* — cum zicea el — pe nevestite pe câte un diplomat care-l primea cum se nemerea și uneori în pat. Sir Frank Lascelles, spunea că vizitele acestea matinale i-au servit mai târziu când, ambasador la Berlin, se pomenea la aceeași oră cu împăratul Wilhelm II. Tot astfel C-tele Torielli, la Paris, îmi spunea că la început se jena să primească pe tata în pat, dar după câteva recidive se obișnuise.

Ca să nu piarză vreme prea multă,

dejunul tatei se trimetea la ministerul de interne, unde era Președinția Consiliului, într'un coș care veșnic conținea: două ouă proaspete, o cotletă de berbece sau de căprioară, doi cartofi copți, un măr și o bucățică de lisă de chitră. Acolo, pe marginea biroului, mânca primind lume, și dicțând la secretari; pe urmă venia D. Radu Mihai, prefectul de poliție, ca să-l ducă la Cameră, unde la 2 începeau ședințele.

Nu se întorcea acasă decât la 7 seara, obosit, îngrijat uneori și adesea amărit. Dar, după ce trecea pragul și dedia de noi, închidea într'ânsul toate necazurile, ne săruta, ne mângăia, bătându-ne pe spate și pe obraji, sau scuturându-ne de umeri, glumea, înveselea pe toți, primea raportul individual al fiecărui copil și colectiv al mamei, despre tot ce se petrecuse, începând cu lecțiile.

În fiecare seară aproape, poftea la masă, fără nici o ceremonie și fără măcar să previe pe mama, doi, trei

senatori și deputați. Câte-odată soseau figuri cu totul necunoscute, dar ghiața nu rezista atmosferei calde și vesele, căci foarte puțin li se vorbea și li se îngăduia să vorbească politică: „Aici, D-le, nu mai sunt în ghiața D-voastră, aici am marele meu partid cu care nu mă tem de nimeni. Așa este copii? ... Și noi toți într'un glas: „Așa este! hura, marele partid!” Răsună mica sufragerie cu masa așa de mare, încât la capete abia putea trece feciorul. Mosafirul trebuia să ridă și el cu voe bună și să amâne afacerile oficiale pentru minister, căci după masă, tata se instala în fotoliul lui Voltaire, fuma două, trei țigarete și se retrăgea la 9 ore ca să se culce. Mama își avea un alt fotoliu în stânga. Noi piercam: cei mici se culcau, cei mai mari se urcau în clasă până la 9¹/₂ — 10 ore, în timpuri normale, până târziu noaptea în apropierea examenelor.”

S'a înființat „Liga antirevizionistă“ din Ardeal.

Din inițiativa P. Sf. Episcop Nicolae Ivan a luat ființă la Cluj secția Ligii antirevizioniste din Ardeal.

Numeroși intelectuali au fost convocați pe ziua de 8 Ianuarie ora 6 p. m. la reședința episcopescă, unde Prea Sfințitul nostru a făcut o expunere limpede a motivelor, cari justifică înființarea Ligii cu deosebire aici în Ardeal. După citirea Statutelor de către dl. A. Gociman, s'a trecut la alegerea organelor de conducere. Au fost proclamați președinți de onoare: toți Mitropoliții și Episcopii români din Ardeal, apoi vechii luptători Octavian Goga, V. Goldiș, Iuliu Maniu, Al. Vaida, Aurel Vlad, Teodor Mihali, Al. Lapedatu, Ștefan C. Pop și Francisc Hosu-Longin.

Președinte activ: I. Lupaș.
Vicepreședinți: G. Bogdan-Duică, Iuliu Hațiegan, Onisifor Ghibu, G. Moroianu și Al. Dragomir.
Secretar general: Aurel Gociman.
În comitetul cel mare au intrat președinții și președintele tuturor societăților și organizațiilor românești din Cluj precum și o serie de fruntași ai vieții noastre intelectuale. Din

sânul acestui comitet se va alege un comitet de direcție.

S'a hotărât, ca cea dintâi manifestare publică a Ligii să se țină la Teatrul Național în ziua simbolică de 24 Ianuarie.

Comitetul din Cluj va lua măsură, ca Liga să se organizeze în toate județele Ardealului, spre a trece cât mai repede la acțiunea de luminare și solidarizare a tuturor în fața primejdiilor ce ne vin de peste hotare.

Nici un bun român nu poate lipsi din Liga antirevizionistă — aceasta este lozinca patriotică. Cotizația este 1 Leu pe lună, plus 5 Lei la înscriere. Înscriindu-se toți românii, vom putea strânge fonduri însemnate, pe cari să le destinăm propagandei în țară, dar mai ales în străinătate, unde pe lângă broșuri și reviste vor trebui să meargă și oameni de seamă, în special președinții noștri de onoare. Nimeni mai mult decât ei, trecuți prin calvarul politic al Budapestei oprimate, nu sunt mai în măsură să răstoarne victorios țesătura de intrigi și calomnii a contelui Ștefan Bethlen și a celorlalți dușmani ai Statului românesc.

Fundațiunea Gojdu.

Sunt ani de zile, de când tratativele duse cu Ungaria pentru extradarea fundațiunei Gojdu, nu-și mai găsesc sfârșitul, păgubind enorm interesele Bisericii noastre. Și aceasta din cauza dificultăților ce ni le face guvernul maghiar, mereu dispus să inventeze pretexte și să ne încurce în labirintul „pertractărilor“ sinuoase. El cere pur și simplu compensații materiale, făcând un adevărat șantaj asupra guvernului României. E o manieră diplomatică stranie, care pune încodată în lumina adevărată psihologia asupritorilor de ieri. Ea trebuie să sfârșească odată, căci după 17 ani de tergiversări, răbdarea noastră a ajuns la limită. Tratatele de pace ne dau dreptul la lichidarea fundațiunii, fără a fi obligați la contra servicii. Și avem toate motivele să grăbim această soluție, de oarece ne-o cere grija pentru un patrimoniu destinat creșterii tinerimii ortodoxe din mitropolia Ardealului. De aceea, suntem datori să trecem la acțiuni mai hotărâte, mo-

bilizând însăși conștiința publică a Bisericii ortodoxe.

F. O. R.-ul, preocupat de această mare problemă națională, ale cărei amănunte le cunoaște, a hotărât să ia inițiativa, solicitând și sprijinul Episcopatului nostru. Astfel a luat măsură, ca secțiunile eparhiale să se îngrijească de oficierea unui parastas în ziua de 1 Februarie în toate parohiile ortodoxe, făcându-se elogiul neuitatului binefăcător și semnându-se de către credincioși o moțiune energică pentru predarea neîntârziată a fundațiunei.

Sprijinit pe această mare manifestație populară, al cărei răsunet se va auzi și la Budapesta, nu ne îndoiim că guvernul Țării va izbuti să înfrângă o rezistență calculată și să redea destinației sale culturale-religioase cea mai de seamă fundațiune a Bisericii ortodoxe din Ardeal.

Nădăduim, că F. O. R.-ul va fi susținut cu convingere și însufletire de către toți credincioșii mitropoliei noastre.

INFORMAȚIUNI

Către cititori.

„Renașterea“, fiind un organ al Eparhiei noastre, vrea să fie o exponentă fidelă a vieții ei. De aceea, rugăm pe cititori să ne trimită cât mai multe știri și fapte din viața parohiilor, gândiri și frământări din sufletul preoților, idei și soluții de ale mirenilor pentru întărirea vieții bisericești și asigurarea existenței clerului.

Boboteaza la Cluj. Anul acesta au fost luate aceleași dispoziții de către P. Sf. Episcop Nicolae pentru

prăznuirea solemnă a Botezului Domnului. În ultimul moment s'a cerut din partea guvernului să se renunțe la participarea oficială a autorităților, aceasta dintr'un spirit de prevedere dictat de ultimele evenimente.

Cu toate acestea credincioșii au participat, ca și anii trecuți, în număr mare la procesiune și la sfințirea apelor dela riul Someș. A slujit P. S. Episcop înconjurat de tot clerul din Cluj. După sfințirea apei poporul a primit botezul. A cântat muzica militară.

Predica în Catedrala noastră. Prin purtarea de grijă a P. Sf. Episcop Nicolae, amvonul nou al Cate-

dralei din Cluj se găsește într'o continuă elocvență. Rând pe rând el este onorat de P. C. Consilierii eparhiali, profesorii Academiei teologice, profesorii de religie și ceilalți preoți din centru, oferind distincțiilor publice intelectual, care vine la Biserică, predici frumoase și înălțătoare. Este o activitate prețioasă, menită să fie un izvor de întărire religioasă și de apropiere tot mai strânsă de altarele credinței noastre.

„Telegraful Român“. Venerabilul organ dela Sibiu al arhidiecesei noastre a trecut printr'o schimbare. Vechiul ei redactor p. consilier Dr. Gh. Proca s'a retras, cedând conducerea foii p. Dr. D. Stăniloae profesor la Academia teologică. Sfinția Sa era și până aci unul din cei mai activi colaboratori, tipărind articole, studii și polemici, cari l-au impus în presa noastră bisericească. Cult și dinamic, cu foarte mult nerv în scris, suntem siguri, că Sfinția Sa va da „Telegrafului Român“ tot prestigiul religios și intelectual, pe care i-l prevedem.

Ce înseamnă Dumineca în Anglia. Se știe că, că Englezii sunt oameni profund religioși. O nouă probă au dat-o de curând, în legătură cu modificarea legii repausului duminical, pe care vrea s'o facă Parlamentul. Reacțiunea s'a produs imediat în opinia publică. S'au trimis miniștrilor și deputaților manifeste, broșuri, circulări, cărți postale cari întrec cifra de cinci sute de mii. Iar „Societatea pentru cinstirea zilei Domnului“ din Londra a făcut o acțiune publică monstră, lansând o petiție populară semnată de un milion și jumătate de cetățeni. Petiția are o lungime de 16 km. și a fost adusă la Parlament cu un camion.

Iată, ce face credința în alte țări. Pe când la noi, cu toată legea repausului, Dumineca este un bălcu al tuturor întrunirilor și al tuturor păcatelor.

Noul guvern. Guvernul cel nou s'a constituit sub președinția dlui Gh. Tătărescu încă în ziua de 5 Ianuarie. Compoziția lui a rămas aproape aceeași de sub conducerea defunctului I. G. Duca. O singură schimbare a intervenit la Finanțe, unde titular a ajuns dl Victor Slăvescu, pe urma proclamării dlui Dinu Brătianu ca șef al partidului național-liberal.

Guvernul dlui Gh. Tătărescu se ține credincios pe linia programului enunțat de regretatul I. Gh. Duca.

Problemele sunt grele și numeroase. Patriotismul și capacitatea încercată a membrilor guvernului sunt însă o garanție sigură, că Țara își va avea liniștea necesară pentru stăpânirea tuturor dificultăților prin cari trecem. Avem încredere, că interesele Bisericii noastre vor fi susținute cu înțelegere și dreptate.

Consiliu misionar. Sftul Sinod, Consiliul permanent în ședința dela 9 Decembrie anul trecut, a hotărât înființarea unui Consiliu misionar pe lângă Sf. Sinod, compus din P. S. Arhiepiscopul Titu Târgovișteanu, ca președinte, pr. Dr. Aurel Crăciunescu, consilier referent central, pr. D. Bulacu, consilier referent la Arhiepiscop-

pia București, pr. Dr. I. Mihălcescu, Decanul Facultății de teologie din București, P. C. Arhim. Iuliu Scriban, dl prof. Dr. V. Ispir și pr. Petre Chiricuță. Acest consiliu va studia toate chestiunile privitoare la combaterea sectelor și va face propuneri Sinodului Permanent. El se va mai ocupa în special de problema propagandei misionare.

BIBLIOGRAFIE

Sabina Cantacuzino, Din viața familiei I. C. Brătianu (1821—1891). București. Editura Universul 1933. Un volum de 404 pag. Prețul 100 Lei.

Serbătorile Crăciunului ne-au adus o serie de noutăți literare în toate domeniile gândului românesc. Printre ele o mențiune specială se cuvine lucrării scrise de dna Sabina Cantacuzino, fiica cea mai mare a lui Ion Brătianu. Aceasta din două motive: unul de ordin național, altul de natură educativă. În forma ușoară și plăcută a memoriilor, suntem introduși în viața intimă a celei mai strălucite familii din istoria contemporană a neamului nostru, oferindu-ne o bogăție de amănunte inedite, cari surprind și emoționează. Sunt pagini prețioase, menite să completeze și să pună în lumini nouă evenimentele naționale din veacul trecut, pregătite sau prezidate de energia și înțelepciunea Brătienilor.

Marea valoare a cărții o văd însă în acel înalt senz *moral*, care se desprinde din zugrăvirea minunatului interior de familie, cu toate frământările și bucuriile lui. Căți nu-și închipue, că aici n'a fost decât senin, belșug și glorie; în realitate aflăm astăzi, că totul s'a desfășurat în simplitate, și în privațiuni, în muncă continuă și disciplină severă, în credință și sacrificii, dominate de sfânta iubire pentru neam și țară. O atmosferă de puritate morală, cu preceptele ei creștine și patriotice, îi încălzea deopotrivă pe toți, părinți și copii, unindu-i deplin în sinul familiei și în largul vieții. Ea a format caractere de bronz, idealști neîntrepuți, înfruntând cu bărbăție furtunile și confundându-și destinele vieții cu acelea ale neamului. Taina înălțării și biruințelor Brătienilor o vedem în sistemul lor admirabil de educație familială. El este un izvor de inspirație pentru familia românească din orice timp.

Iată, de ce n'avem cuvinte destule spre a recomanda această carte tuturor cititorilor noștri. Dna Cantacuzino, care trădează frumoase aptitudini literare, în scrisul său limpede, duios și elegant, aduce prin acest volum neprețuite servicii atât istoriei naționale, cât și îndrumării sănătoase a familiilor românești. Regretând, că spațiul îngust al foii noastre nu ne îngăduie să stăruim mai pe larg asupra acestei lucrări, dăm un fragment în altă parte a foii, pentru edificarea abonaților.

POSTA REDACȚIEI

P. Dr. D. St., Sibiu. Mulțumiri pentru bunele cuvinte, cu cari ne-ați întâmpinat. Gândul nostru este să dăm o foaie, care să fie o bună călăuză a clerului și mirenilor noștri în vremurile tulburi de astăzi. Dacă vom fi ajutați, sperăm să nu înșelăm nădejdiile ce se leagă de noi.

Pr. Z. M. in D. Suntem încântați, că gazeta, în noua ei înfățișare, v'a făcut o impresie satisfăcătoare. Ne găsim evident numai la început. Spre a evolua în direcția gândită de Dta, avem nevoie de colaborări externe, pe cari le așteptăm dela toți slujitorii distinși ai Bisericii, fie preoți sau mireni. Sperăm, că ele ne vor veni.

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj.